

WYBUCH PANDEMII KORONAWIRUSA A POTENCJALNA TRAUMA KULTUROWA. REFLEKSJA NAD AUTORAMI FANFICITON JAKO NOSICIELAMI TRAUMY

The coronavirus outbreak and potential cultural trauma: Reflection on fan fiction writers as trauma carriers

Streszczenie

Zmiany spowodowane wybuchem pandemii COVID-19 są dziś w środowisku naukowym rozpatrywane jako potencjalnie traumatogenne. Istnieje prawdopodobieństwo, że koronawirus zapisze się w tkance pamięci zbiorowej jako trauma kulturowa. By jednak do tego doszło, nosiciele traumy, na przykład artyści, publicyści czy osoby obecne w mediach muszą poprzez swoje narracje nadać zdarzeniom związanym z pandemią znaczenie oraz w odpowiedni sposób je utrwalić. Zamyśłem przyświecającym artykułowi jest sprawdzenie, w jaki sposób autorzy i autorki fanfiction opisują covidowe zdarzenia oraz czy są przesłanki, by postrzegać ich jako nosicieli związanej z nimi traumy kulturowej. Zbadano w tym celu metodami analizy zawartości i analizy treści notki odautorskie znajdujące się na początku i na końcu opowiadań. Wyniki przedstawiają procentowy rozkład występujących wątków, ich opis oraz sygnały działań autorów jako nosicieli traumy, na przykład poprzez podkreślanie niezwykłości czasów pandemicznych, poszukiwanie winnego czy refleksje na temat wpływu fikcji fanowskiej na zdrowie psychiczne zarówno twórców, jak i odbiorców.

Słowa kluczowe: trauma kulturowa, COVID-19, koronawirus, pandemia, fandom, fanfiction, twórczość przeobrażona, notki odautorskie

Abstract

The changes caused by the COVID-19 pandemic are considered potentially traumatogenic in the scientific community today. There is a possibility that the coronavirus will enter the tissue of collective memory as cultural trauma. However, in order for this to happen, trauma carriers, such as artists, publicists or public figures, must give the events meaning through narratives and commemorate them. The idea behind this article is to verify how the authors of fan fiction describe COVID-19-related events and whether

there are reasons to perceive them as cultural trauma carriers. For this purpose, the authors' notes at the beginning and the end of the stories were examined using content analysis methods. The results present the percentage distribution of the occurring threads, their description and signals of the authors' actions as trauma carriers, e.g. by emphasizing the unusual specifics of pandemic times, searching for the culprit, or reflecting on the impact of fan fiction on the mental health of both authors and readers.

Keywords: cultural trauma, COVID-19, coronavirus, pandemic, fandom, fan fiction, transformative works, author's notes

Wprowadzenie

Globalna pandemia wywołana wirusem SARS-CoV-2 bezsprzecznie wpłynęła na doświadczenia większej części ludzkości. Niespodziewana zmiana realiów życia codziennego w 2020 roku związana była z kryzysem ekonomicznym, wzrostem bezrobocia, brakami w podstawowych zasobach, zamknięciem biznesów, koniecznością przejścia na zdalny tryb pracy czy nauki, paniką, stresem, lockdownem, dystansem społecznym, nasileniem fake newsów, zmianami w sposobie dbania o higienę oraz oczywiście chorobami i zgonami ludzi na zatrważającą skalę. Aspekty tak drastycznej i nieprzewidywalnej zmiany warunków egzystencji są i będą dalej rozważane przez różne dziedziny nauki. W niniejszym artykule przyglądam się pandemii koronawirusa przez pryzmat teorii traumy kulturowej, skupiając się na przebiegu tego procesu w kontekście twórczości fanowskiej i jej potencjalnym wpływie na społeczności fanów (fandomy).

Podstawowym pojęciem, które należy przedstawić, jest oczywiście trauma kulturowa. Tabela 1 przedstawia zestawienie czterech jej definicji.

Tabela 1. Różne sposoby definiowania zjawiska traumy kulturowej

Definicja	Autor
Wstrząs spowodowany nagłą, radykalną i wielostronną zmianą społeczną, która dotyka dziedziny kultury (idei, przekonań, reguł postępowania, kanonów estetycznych itp.), a w konsekwencji tożsamości zbiorowej i jednostkowej.	Sztompka (2020)
Trauma kulturowa występuje, gdy członkowie zbiorowości czują, że zostali poddani straszemu wydarzeniu, które pozostawia niezatarte ślady na ich świadomości grupowej, naznaczając ich wspomnienia na zawsze i zmieniając ich przyszłą tożsamość w fundamentalny i nieodwołalny sposób.	Alexander (2004)
Pamięć przyjęta i publicznie uwiarygodniona przez odpowiednią grupę członkowską i przywołująca wydarzenie lub sytuację, która jest: a) obciążona negatywnym afektem, b) reprezentowana jako nieusuwalna oraz c) uważana za zagrażającą istnieniu społeczeństwa lub naruszającą jedną lub więcej kulturowych przesłanek.	Smelser (2004a)
Dramatyczna utrata tożsamości i znaczenia, rozdarcie tkanki społecznej, dotyczącej grupę ludzi, która osiągnęła pewien stopień spójności.	Eyerman (2004)

Źródło: opracowanie własne.

Trauma kulturowa to proces (Sztompka 2004, Eyerman 2004), który zapoczątkowany jest zmianą traumatogenną. Ta z kolei musi być nagła, wielostronna, fundamentalna i niespodziewana (Sztompka 2004). Innym istotnym warunkiem traumy kulturowej jest kolektywność. Zarówno osoby bezpośrednio poszkodowane, jak i pośrednio doświadczające traumy muszą dyskutować nad interpretacją zdarzeń, a osoby publiczne, media i artyści do-

łączyć do tej dyskusji poprzez przeniesienie swoich spostrzeżeń na przykład do filmu, sztuki czy literatury. Według Jeffreya C. Alexandra (2004) ta druga zbiorowość może być uznana za nosicieli traumy. Zainspirowany pracą Maxa Webera (1968) użył pojęcia *carrier groups* i rozwinął je w aspekcie traumy kulturowej. W rozumieniu Alexandra (2010) nosicielami są osoby lub grupy, których zadaniem jest narracyjne kreowanie znaczeń i utrwalenie ich w kulturze. Kolejnym ważnym elementem traumy kulturowej jest poszukiwanie winnych. Jak pisał Neil Smelser (2004b): „oczywistym jest, że odpowiedzi na pytania, kim są ofiary i kto jest odpowiedzialny za prześladowanie, są zawsze w centrum uwagi. Żadna traumatyczna historia nie może zostać opowiedziana bez śledzenia tematów cierpienia i winy”. Dodatkowo stworzył on listę objawów traumy kulturowej, która syntetyzuje podejścia przedstawione w tabeli 1.

1. Początkowa reakcja szoku, niedowierzania i odrętwienia emocjonalnego, podobna do reakcji na inne poważne katastrofy, z wyjątkiem jej intensywności.

2. Wiele innych reakcji emocjonalnych i zachowań zbiorowych, widocznych również w wypadku poważnych katastrof: strach, lęk, przerażenie i pewne przykłady zaburzeń psychicznych u niewielkiej liczby bezpośrednio skrzywdzonych osób.

3. Rozpowszechniona żałoba zbiorowa, zarówno spontaniczna, jak i ogłoszona oficjalnie, na niespotykanym być może wcześniej poziomie emocjonalności.

4. Niemożliwe do zapomnienia przeżycie narodowej zadumy nad wydarzeniami, które wywołuje coś w rodzaju poczucia bezprawnego zaniedbania, a nawet winy, jeśli nie będzie się celebrować wspomnień związanych z tymi wydarzeniami i ich znaczeniami.

5. Zbiorowe nadanie wydarzeniom charakteru sakralnego, nie w konkretnym religijnym znaczeniu tego słowa, ale przez uznanie, że stanowią one monumentalny moment w historii narodu.

6. Pojawienie się celowych starań, aby zbiorowo czcić pamięć o wydarzeniach poprzez ceremonie upamiętniające, publiczne obchody rocznic i wznoszenie pomników.

7. Trwałe publiczne zainteresowanie procesem zapamiętywania, w tym, w dalszej kolejności, dyskusje w grupach zainteresowanych politycznie, jak upamiętnianie powinno się odbywać.

8. Poczucie, że tożsamość narodowa została zasadniczo zmieniona.

Czy pandemię koronawirusa można wobec tego uznać za traumę kulturową? Jest to sytuacja o tyle nietypowa, że poprzednie traumy były badane z perspektywy historycznej. W ich przypadkach z pewną łatwością można było wskazać początek i koniec procesu. Nicolas Demertzis i Ron Eyerman (2020) zauważyli, że pandemię COVID-19 można analizować na poziomie narodowym i/lub na poziomie mniejszych grup jako traumę kulturową w trakcie tworzenia. Wskazali też na pierwsze charakterystyczne sygnały świadczące o rozpoczęciu formułowania się traumy, na przykład fundamentalne zakłócenie tego, co oczywiste w codziennym życiu, potencjalna utrata zaufania do liderów, negatywna atrybucja w mediach, kontrowersyjna walka o ustalenie, co się wydarzyło i kto jest za to odpowiedzialny, niezliczona liczba osób doświadczająca utraty bezpieczeństwa egzystencjalnego. Nadal jednak nie ma pewności czy koronawirus zostawi trwałą ranę w tkance pamięci kolektywnej. Autorzy przytoczyli pandemię grypy hiszpanki, która ostatecznie nie wytworzyła traumy kulturowej.

Mając to na uwadze, postanowiłam sprawdzić, czy autorów i autorki fanfiction można uznać za potencjalnych nosicieli traumy, którzy przyczyniają się do procesu upamiętniania pandemii w grupach społeczności fanowskich. Opowiadania fanowskie, fanfiction, fanfiki, fiki rozumiane będą tu jako

tworzone przez użytkowników, generowane za pomocą różnych zasobów semiotycznych fikcyjne teksty, oparte na rozpowszechnionych wcześniej produktach kulturalnych (literackich, filmowych lub interaktywnych), z założenia przeznaczone dla zaangażowanych, afirmujących odbiorców tych produktów (Lisowska-Magdżiarz, 2018).

Teksty te dają możliwość wyrażenia niepokojów psychicznych ich autorów. Hansika Kapoor i James C. Kaufman (2020) wskazali, że twórcze działania są w stanie wzmocnić odporność na stres i zmniejszyć wpływ stresorów. Badacze zwrócili uwagę na to, że w trakcie lockdownu wiele osób odczuwało potrzebę wyrażania siebie i odwracania uwagi od traumy poprzez tworzenie, na przykład pieczenie chleba na zakwasie czy nagrywanie śmiesznych filmików.

Na początku 2020 roku na portalach z twórczością fanów pojawiły się takie tagi, jak: COVID-19, coronavirus, czy *Covid 19 never happened* (z ang. Covid 19 nigdy się nie wydarzył). Sugerują one, że autorzy musieli podjąć decyzję, czy chcą, by w ich opowiadaniach pojawił się motyw pandemii, czy nie. Powstały też tematyczne zbiory tekstów, które miały za zadanie między innymi „udokumentować to, jak fiki oraz społeczności fanowskie pomagają nam przejść przez ten bardzo dziwny czas” (earlybloomingparentheses, 2020).

Celem artykułu jest sprawdzenie, w jaki sposób autorki i autorzy fanfiction komentują wydarzenia pierwszego roku po ogłoszeniu lockdownu w większej części świata oraz czy można traktować ich jako nosicieli traumy kulturowej.

Metodologia

Zdecydowałam się zbadać notki odautorskie umieszczane przed tekstem głównym fanfiction oraz na jego końcu. W próbie znalazł się co piąty fanfik z tagiem COVID-19, opublikowany między 1 marca 2020 a 28 lutego 2021 roku na portalu Archive of Our Own (AO3). Wybór ten był podyktowany popularnością tego taga na przełomie marca i kwietnia 2020 roku. Z kolei strona AO3 została wybrana, ponieważ jest w pełni finansowana przez fanów oraz niereprezentuje interesów firm prywatnych, przez co kontrowersyjne historie nie są masowo usuwane z portalu, co zdarzało się konkurencji (Fanlore, FanFiction.Net’s NC-17 Purges: 2002 and 2012, Tumblr NSFW Content Purge). Opowiadania publikowane były w języku angielskim i nie ograniczały się do pojedynczego fandomu. Wyrażenia autor i autorka występują w tekście naprzemiennie, ponieważ nie można było sprecyzować płci twórców.

Ze 165 fików spełniających powyższe warunki, 138 opatrzonych było co najmniej jedną notką (83,6%) i to one ostatecznie stanowiły próbę badawczą. Wśród nich 113 (ok. 82%) miało notki na początku, a 94 na końcu (ok. 68%). Badano je jako nierozłączną całość. Dokonano analizy zawartości, w której główny podział opierał się na kryteriach związanych z koronawirusem oraz tych niezwiązanych. Następnie covidowe wątki zostały poddane analizie treści.

Wyniki

O pandemii wspomniano w 57,2% notek. Wyniki przedstawia tabela 2.

Najczęściej pojawiającą się kategorią związaną z koronawirusem była ta, w której autorki życzyły bezpieczeństwa i zdrowia czytelnikom ich opowiadań. Występowała ona w średnio co czwartej notce odautorskiej i przybierała zwyczajowo formułę: *stay safe* (z ang. zachowaj bezpieczeństwo). Czasem słowo *safe* zastępowane było przez inne: *well*, *strong*, *sane* (z ang. miej się dobrze, pozostań silny, pozostań przy zdrowych zmysłach). Dostyc często autorzy prosili odbiorców, by troszczyli się o siebie oraz o swoich bliskich. Rządziej, by przejmowali się też nieznanymi.

Tabela 2. Analiza zawartości notek odautorskich fanfiction z tagiem COVID-19 pochodzących z portalu Archive of Our Own w okresie 1.03.2020–28.02.2021

Kategoria	Czy dotyczy COVID-19?	Procent
Źródło inspiracji	Nie	38,4
Życzenia zdrowia i/lub bezpieczeństwa	Tak	26,1
Prośba o skomentowanie	Nie	22,5
Przyznanie, że pisanie fanfiction jest mechanizmem radzenia sobie	Tak	21,7
Autopromocja profilu autora w social mediach	Nie	20,3
Podziękowanie za przeczytanie tekstu	Nie	17,4
Prośba o przestrzeganie restrykcji sanitarnych	Tak	16,7
Informacja o redakcji tekstu (lub o jej braku)	Nie	15,9
Informacja o grafiku publikowania fanfików	Nie	15,2
Wyrażenie nadziei, że fanfiction było przyjemne	Nie	13,8
Podkreślenie specyfiki „tych czasów”	Tak	12,3
Dedykacja	Nie	12,3
Doświadczenia autora związane z lockdownem	Tak	11,6
Przekonanie, że fanfiction może pomóc czytelnikom w radzeniu sobie	Tak	10,1
Surowa samokrytyka	Nie	9,4
Informacja o muzyce, którą warto posłuchać w trakcie czytania	Nie	8,7
Ostrzeżenie, że fanfiction może zawierać niepokojące treści związane z COVID-19	Tak	8,0
Informacja o prawach autorskich	Nie	8,0
Zapewnienie, że autor nie lekceważy powagi sytuacji pandemicznej	Tak	7,2
Prośba o zostawienie kudos (polubienia)	Nie	6,5
Inne	Nie	6,5
Podkreślenie niepewności informacji o koronawirusie wykorzystanych w fiku	Tak	5,1

Źródło: opracowanie własne.

Mniej więcej co piąty twórca przyznał, że w jego przypadku pisanie fików spełniało funkcję eskapizmu i było mechanizmem radzenia sobie. Podkreślali oni, że takie treści były wtedy szczególnie potrzebne. Czasem opowiadania z tagiem COVID-19 okazywały się produktem ubocznym lockdownu i nudy. Autorki opisywały swoje covidowe doświadczenia smutku, lęku (wzmacniane przez nerwice czy pracę w służbie zdrowia), obawy o bliskich czy picia alkoholu spowodowanego stresem. Pisanie poprawiało im humor, zapewniało rozrywkę i pomagało rozjaśnić niektóre sprawy. Pozwalało wyrzucić z siebie „energię emocjonalną”, jednocześnie zapewniając siły witalne na kolejny tydzień. Dla niektórych akt twórczy prowa-

dził wręcz do katharsis. W dwóch przypadkach autorzy dzielili się przeżyciem utraty kogoś bliskiego z powodu koronawirusa: 1. „Napisałem to ku pamięci kogoś, kogo straciłem na Covid. Proszę, kiedy szczepionka będzie dla Ciebie dostępna, weź ją i bądź bezpieczny. To nie jest »udawane«, gdy ktoś ci bliski odchodzi” (me_before_ow, 2021); 2. „Mama (69 l.) myślała, że jest przeziębiona, a potem zaczęła wymiotować i siostra zabrała ją do szpitala, gdy miała problemy ze złapaniem oddechu. kilka dni później miała problemy ze snem, a kiedy w końcu udało jej się spokojnie zasnąć, po prostu nigdy się nie obudziła” (cutelittlekitty, 2020).

O ile śmierć ważnej osoby jest niewątpliwie zdarzeniem traumatogennym z punktu widzenia jednostki, fakt, że przeniesiono te doświadczenia do opowiadań fanfiction, może być sygnałem, że autorki nieświadomie traumatyzują dalej członków fandomu, stając się nosicielkami. W tym kontekście ważne jest także to, że w pojedynczych fikach pojawiały się próby obarczenia kogoś winą za pandemię lub zakażenie – czy to postaci fikcyjne (LilithReisender, 2020) czy prawdziwych ludzi (cutelittlekitty, 2020).

W 16,7% notek autorzy prosili czytelników o przestrzeganie restrykcji sanitarnych. Najczęściej (7,2%) dotyczyło to noszenia maseczek i miało formę raczej rozkazu niż prośby. Dostyc rzadko umieszczano informacje o maskach oraz podawano wiarygodne źródła wiedzy na ich temat, jak choćby poradniki organizacji medycznych czy zalecenia władz. W mniej więcej 5% fików proszono o pozostanie w domu, a w 4% – o mycie rąk z ponagleniem, by zrobić to już w trakcie czytania. W pojedynczych przypadkach sugerowano obejrzenie filmiku edukacyjnego, sprawdzenie zaleceń sanitarnych, dzielenie się wiarygodnymi informacjami ze znajomymi, traktowanie pandemii poważnie i niesłuchanie fake newsów, dezynfekowanie alkoholem, unikanie dotykania twarzy, zachowywanie dystansu do innych ludzi nawet po rozluźnieniu restrykcji, zaszczepienie się, czy wreszcie nieuczestniczenie w imprezach i protestach (co było związane z działaniami ruchu Black Lives Matter, choć warto zauważyć, że inny twórca prosił o wsparcie finansowe dowolnego czarnoskórego artysty czy „uderzenie rasisty”).

Specyfikę „tych czasów” podkreślano w 12,3% tekstów odautorskich. Owe czasy określano takimi słowami, jak: dziwne, szalone, trudne, ciężkie, okropne, przerażające, dezorientujące i zatrważające. Okres pandemii rzadko był nazywany wprost, na przykład terminem kryzys. Znacznie częściej pisano o nim jako o „bieżącej sytuacji”, „ostatnich wydarzeniach”, czy „czasach takich jak te”. W kontekście traumy kulturowej jest to kolejny przykład na to, że trudnej rozważać jako traumatogenną rozmytą w czasie pandemię koronawirusa, niż wydarzenie, które ma określoną datę.

W 11,6% notek autorzy dzielili się prywatnymi doświadczeniami związanymi z lockdownem. Najczęściej dotyczyły one nudy, która stała się dla nich źródłem inspiracji, bądź powodem, by wrócić do fandomu. Dostyc powszechne było dzielenie się informacjami o konieczności spędzania czasu z panikującymi domownikami oraz o przebywaniu w miejscowości, która stała się częścią zagrożonych stref. Generalnie twórczynie popierały obowiązek kwarantanny, z wyjątkiem jednej, która postrzegala ją jako krótkowzroczną, autorytarną i złą (zetaophiuchi (ryuujitsu), 2020). Reszta doświadczeń była unikalna dla poszczególnych autorów, dlatego zostaną tu zacytowane fragmenty kilku notek:

Słuchałam podcastu, w którym porównywano SARS2 do AIDS sugerując, że nie powstanie żadna szczepionka, ponieważ to ma wpływ na system odpornościowy i wystraszyłam się, ponieważ wiedziałam, że nie możemy chronić się na miejscu w nieskończoność. Wtedy zaczęłam zastanawiać się jakby to było, gdyby większość ludzi na świecie miała Covid-19, ale niektórzy nigdy go nie złapali. Jak moglibyśmy żyć na takim świecie? Wyobraziłam więc sobie dziewczynę idącą do szkoły po raz pierwszy (Hunter (AlessNox), 2020).

Nie wiem, co to jest. Przez cały tydzień byłam przykuta do łóżka z przypadkiem wirusa Schrodingera (wyniki testu nie zostały potwierdzone, mimo że już wracam do zdrowia) i to właśnie moje ulubione istoty o kształcie lesbijek miały mi do powiedzenia na ten temat (HC_Weatherfield, 2020).

Odkąd zaczęła się tutaj kwarantanna, jeden z moich sąsiadów zaczął grać na pianinie. Do dziś go słyszę, ale nie mam pojęcia, kim jest, tylko że jest gdzieś w pobliskim budynku. Nadal miło jest go od czasu do czasu posłuchać. Tak więc dziękuję tajemniczy sąsiedzie, że jesteś inspiracją! (SomeGoodSheith, 2020).

Jest to pomysł oparty na moich doświadczeniach z mieszkania z moim niebinarnym partnerem podczas lockdownu i przestrzeni, jaką dał mu on do bycia sobą, gdy nie musi spotykać się z nikim, kogo nie wybrał osobiście (specialagentwoodfinch, 2020).

Na tych przykładach widać wyraźnie, że twórczyńce przekształcały swoje przeżycia w inspirację, która doprowadziła do powstania covidowych opowiadań.

W co dziesiątym zbadanym fanfiction autorzy wyrażali przekonanie, że ich teksty mogą pomóc osobom czytającym w radzeniu sobie z pandemią. Te notki przepętniała nadzieja, że fiki z tagiem COVID-19 są w stanie rozbawić, wywołać uśmiech, spokój, poczucie szczęścia, przynieść rozrywkę, a nawet katharsis. Twórczyńce liczyły, że dzięki ich fanfiction dany dzień lub izolacja staną się dla czytelników choć trochę lepsze, poprawiając im humor. Pojawiły się obietnice regularnego publikowania opowiadań. Część autorów uznała za swoją misję edukację fandomu i sugerowała, by udostępniać ich teksty osobom, które się boją.

Zupełnie inaczej na opowiadania covidowe reagowali autorzy 8% notek. Uprzedzali oni w nich, że fanfiction może zawierać niepokojące treści związane z COVID-19. Najczęściej przybierało to formę *trigger warning*, czyli „ostrzeżenia, że materiał, z którym mamy do czynienia może wywołać w odbiorcy silny dyskomfort albo wręcz nawrót objawów zespołu stresu pourazowego (PTSD)” (mała kultura współczesna, 2020). Czytelnicy byli przestrzegani przed treściami nawiązującymi do koronawirusa w podobny sposób, jak ma to miejsce w przypadku opisów ataków paniki, śmierci bohatera czy erotyzmu. Autorki namawiały osoby wrażliwe lub mające negatywne doświadczenia związane z pandemią do przerywania lektury i poszukania innego opowiadania. Pojawiły się też ostrzeżenia, że postać fabuły fika może zachorować lub umrzeć z powodu COVID-19 oraz przeprosiny, jeśli odbiorca chciał uciec myślami od sytuacji pandemicznej. Okazało się też, że fanfiction o koronawirusie nie były powszechnie akceptowane w społeczności fanów: „ok ok wiem, że nie każdy aprobuje fiki związane z COVID-19, ale naprawdę, naprawdę musiałam wyrzucić z siebie trochę energii emocjonalnej” (Sarah_the_Something, 2020).

W 7,2% notek pojawiło się zapewnienie, że autor nie lekceważy powagi sytuacji pandemicznej. Najczęściej korzystano z formuły: *I'm not making light of recent events* (z ang. Nie umniejszam znaczenia ostatnich zdarzeń). Twórcy podkreślali powagę sytuacji i swoje starania, by rozważnie podejść do tematu. Zaznaczali też, że nie chcą nikogo skrzywdzić. Czasem czuli wręcz potrzebę wytłumaczenia się z pisania tego typu opowiadań.

W 5,1% przypadków autorki podkreślały brak pewności informacji o koronawirusie wykorzystanych w fanfiction. Tłumaczyły, że starały się korzystać z wiarygodnych źródeł, ale nie są lekarkami czy epidemiolożkami. Czasem przeproszały z góry za nieścisłości i/lub prosiły czytelników o wskazanie błędów, które mogą poprawić. Jeden z twórców zaznaczył, że nie wie, czy przyszłość będzie wyglądać tak, jak w jego opowiadaniu, a inny, że nie jest pewien czy prawidłowo przedstawił sytuację pandemiczną w kraju akcji fika, z którego nie pochodzi.

Dyskusja

Należy jeszcze raz podkreślić, że nie da się w tym momencie stwierdzić ze stuprocentową pewnością, czy trauma kulturowa związana z COVID-19 rzeczywiście się wykształci.

Z tego powodu nie można też definitywnie uznać twórców fanfiction za jej nosicieli. Jeśli jednak potraktuje się pandemię koronawirusa jako traumę kulturową w trakcie tworzenia, można dostrzec sporo przesłanek świadczących o tym, że autorki fikcji fanowskiej uczestniczą w narracyjnym kreowaniu znaczenia i utrwalania go. Jedną z takich przesłanek może być podkreślenie w mniej więcej co ósmej notce nietypowości i odmienności czasów pandemicznych w porównaniu ze znanymi wcześniej, na przykład:

Na koniec – Covid-19 stał się historycznym wyzwaniem dla wielu z nas i osobiście uważam, że chociaż sytuacja się poprawia, nie wyszliśmy jeszcze na prostą. Wierzę, że musimy patrzeć na pozytywy, jeśli możemy. Globalnie zostaliśmy zmuszeni do ponownej oceny naszych priorytetów. Globalnie zostaliśmy zmuszeni zdecydować, kto i co naprawdę ma znaczenie (wyraży ogromnego uznania dla wszystkich pracowników służby medycznej) (LadyEnna_50, 2021).

W pojedynczych przypadkach wystąpiły też sygnały poszukiwania winowajcy (element traumy kulturowej wskazany przez Smelsera), czy to w świecie rzeczywistym, czy fikcyjnym. Może to świadczyć o potrzebie istnienia i wskazania wroga odpowiedzialnego za krzywdę. Co piąty twórca zdradzał, że pisanie pomagało mu w radzeniu sobie ze stresem i napięciem spowodowanym pandemią. Czasem przyznawali, że sytuacja covidowa pogorszyła ich istniejące wcześniej zaburzenia psychiczne. Dodatkowo autorki brały udział w próbach upamiętnienia zdarzeń, na przykład: 1. „Więc to jest tak naprawdę tylko ćwiczenie upamiętniające dziwne czasy, w których teraz żyjemy” (Redbirdblackdog, 2020); 2. „Moim celem w pisaniu tego było to, że pewnego dnia przyjrę się temu ponownie i przypomnę sobie, jaki dziwny był to czas. Piszę fanfiction od kiedy miałam 11 lat. To jest mój pamiętnik. I myślę, że to jest moment warty zapamiętania” (TempestRising, 2020).

Niezwykle ciekawe były refleksje autorów dotyczące wpływu ich twórczości na członków fandomu. Oprócz prób edukowania czytelników na temat koronawirusa, pojawiła się dyskusja na temat potencjalnej szkodliwości tych tekstów. W notkach dało się dostrzec dwie skrajne postawy dotyczące ich możliwego wpływu na czytelników. Jedni autorzy żywili nadzieję, że ich opowiadania mogą mieć pozytywny i niemal terapeutyczny wpływ na odbiorców, drudzy widzieli w swojej twórczości potencjalne zagrożenie dla zdrowia psychicznego. I choć głosy pierwszej grupy w notkach odautorskich były liczniejsze (10,1% w porównaniu do 8%), warto jednak zaznaczyć, że ostrzeżenia typu *trigger warning* zwyczajowo umieszczane są w tagach opowiadania, a niekoniecznie w komentarzach twórcy. Zatem możliwe, że były częstszą praktyką niż wynikałoby to z analizy zawartości notek.

Niezależnie od świadomości autorów możliwe jest, że ich działania ostatecznie prowadzą jednak do dalszego traumatyzowania społeczności fanów i rozwoju procesu traumy kulturowej. W dalszych etapach cenne byłoby więc zbadanie obrazowań pandemii kreowanych przez twórczynie w tekstach głównych fanfiction i porównanie ich do narracji w innych mediach. Istotne jest również monitorowanie zmian, sugerujących dalsze etapy kształtowania się (lub nie) traumy kulturowej.

Bibliografia

- AceOnIce. (2020, 3 kwietnia). *Panic*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23455495>.
- Aibhilin. (2020, 12 kwietnia). *от надежды родится вечность*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23594638>.
- Alexander, J. C. (2004). Toward a Theory of Cultural Trauma. W J.C. Alexander i in., *Cultural Trauma and Collective Identity* (pp. 1–30). University of California Press. <https://doi.org/10.1525/9780520936768>.

- Alexander, J.C. (2010). *Znaczenia społeczne*. Zakład Wydawniczy „NOMOS”.
- AnonEhouse. (2020, 31 marca). *Don't Bite the Silver Bullet*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23402488>.
- AnonEhouse. (2020, 14 kwietnia). *Reduced Sentences*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23651947>.
- Anonymous. (2020, 9 sierpnia). *A new way to flirt*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/25805023>.
- Anonymous. (2021, 10 lutego). *rule one of gambling: hearts are off the table*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/29506335>.
- ApexOnHigh. (2020, 19 lipca). *Ain't It The Life*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/25215211>.
- AShortWalkToDelinquency. (2020, 16 grudnia). *Second Meetings and First Dates*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/28104708?view_full_work=true.
- asshoel (Cyane), Cyane, (2020, 28 kwietnia). *One Year*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23860081?view_full_work=true.
- at1stsoo. (2020, 10 lipca). *The Gayduation*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24935038>.
- awhitehead17. (2020, 21 marca). *I Know I'm Not The Only One*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23247244>.
- BladeoftheNebula. (2020, 15 kwietnia). *Royal Lockdown*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23672551>.
- br8kebitch. (2020, 15 września). *Attention || OiKage*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26483080>.
- brophigenia. (2020, 2 kwietnia). *candy paint*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23450389>.
- cheeryos. (2020, 25 października) *Saliency*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/27184997>.
- CloverHighFive. (2020, 28 marca). *Quarantine Roomies*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23366842>.
- ClydeHomicidal. (2021, 14 lutego). *Corvid-19*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/29413722>.
- cutelittlekitty. (2020, 4 grudnia). *Mother's Love*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/27872081>.
- dandelionlily. (2020, 1 kwietnia). *The Pandora Intergalactic Cruise*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23430814?view_full_work=true.
- dangercupcake. (2020, 14 marca). *LUC CHANTAL: HONOR, ETHICS, AND THE CANADIAN WAY*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23140903>.
- Demertzis, N., Eyerman, R. (2020). Covid-19 as cultural trauma. *American Journal of Cultural Sociology*, 8, 428–450. <https://doi.org/10.1057/s41290-020-00112-z>
- DemiCatra. (2021, 23 lutego). *Why Weasley?!*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/29648439>.
- diadop. (2020, 25 marca) *Doppio remembers to wash his hands and Diavolo fucking dies*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23304640>.
- dixiehellcat. (2020, 28 listopada). *It's Not the Ritz, It's the Four Seasons (Total Landscaping)*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/27760315>.
- Dragon_Dweller. (2020, 22 października). *Daddy Her*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/27148793?view_full_work=true.
- dreaminthedark. (2020, 7 grudnia). *peter parker (is found)*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/27944696?view_full_work=true.
- earlgreytea68. (2020, 3 maja). *Okay, I've got you*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23975251>.
- earlybloomingparentheses. (2020, 18 marca). *Fic Journal of the Plague Year*. Archive of Our Own. Dostęp 25 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/collections/Fic_Journal_of_the_Plague_Year.
- emberry. (2020, 5 maja) *Coming Home*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24021088>.

- ETraytin. (2020, 16 marca). *Isolated Cases*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23176384>.
- Eyerman, R. (2004). Cultural Trauma: Slavery and the Formation of African American Identity. W J.C. Alexander i in., *Cultural Trauma and Collective Identity* (pp. 60–111). University of California Press. <https://doi.org/10.1525/9780520936768>.
- Fanlore. (2019, 21 października). *FanFiction.Net's NC-17 Purges: 2002 and 2012*. Dostęp 24 lutego 2022 z https://fanlore.org/wiki/FanFiction.Net%27s_NC-17_Purges:_2002_and_2012.
- Fanlore. (2021, 30 grudnia). *Tumblr NSFW Content Purge*. Dostęp 24 lutego 2022 z https://fanlore.org/wiki/Tumblr_NSFW_Content_Purge.
- Fibi94. (2020, 12 maja). *Shelter in Place*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/24142816?view_full_work=true.
- FirithAriel. (2020, 9 kwietnia) *An Impossible Silence*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23552530>.
- flowerfan. (2020, 18 kwietnia). *Shelter at Home*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23717692>.
- freckleslikeconstellations. (2020, 1 marca). *COVID-19*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/22971148/chapters/54912946>.
- freckleslikeconstellations. (2020, 5 czerwca). *Better to Speak or Die?*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24552769>.
- froglesload. (2021, 3 lutego). *Freudian Slip*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/29176308?view_full_work=true.
- FrozenElda. (2021, 29 stycznia). *A lot can happen during quarantine*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/29066595/chapters/71347284>.
- Goddess_of_Loki. (2020, 31 lipca). *The Other Side Of His Heart*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/25631188?view_full_work=true.
- goldenraeofsun. (2020, 25 września). *Ridin' the Quarantine Out*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26647330>.
- GoldTitaniumArmour. (2020, 30 września). *Outgrowing*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26733316/chapters/65219266>.
- graydar. (2020, 15 sierpnia). *closer than before*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/25910806>.
- greywitchy. (2020, 30 grudnia). *To 2020. With "Love"*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/28427580>.
- grimeysociety. (2020, 29 maja). *I Know Everything*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24439408>.
- gypsyweaver. (2020, 8 maja). *The Youngest Rider and the Other They*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24069574>.
- HC_Weatherfield. (2020, 20 czerwca). *These Changing Times*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24814501>.
- Heathlily33. (2020, 2 listopada). *Walk Home*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/27353446?view_full_work=true.
- hinatathannoyingorange. (2020, 28 października). *One Summer Day*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/27243658?view_full_work=true.
- Hunter (AlessNox). (2020, 9 kwietnia). *Sue goes to Kindergarten*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23567962>.
- iCeDreams. (2020, 15 czerwca). *stop the world from turning*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/24737125?view_full_work=true.
- Igniting_Quill. (2020, 6 maja). *Zoom Call*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24033205>.
- InsaneTrollLogic. (2020, 12 września). *Brown, Probably*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26415442>.
- jaerie. (2020, 15 marca). *social distance psychic*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23150797>.
- Jeanz07. (2020, 6 listopada). *The Bonder*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/27410368>.

- Jenanigans1207. (2020, 1 kwietnia). *Catch Feels, Not Covid-19*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23435851?view_full_work=true.
- johnwatso, Salambo06. (2020, 23 kwietnia). *Lockdown*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23804476?view_full_work=true.
- Kapoor, H., Kaufman, J.C. (2010). Meaning-Making Through Creativity During COVID-19. *Frontiers in Psychology*, 11, 2–6. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.595990>.
- KaytheJay. (2020, 18 marca). *Change*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23205013>.
- kingsofeverything. (2020, 26 marca). *Have a Nice Trip*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23320732>.
- kingsofeverything. (2020, 26 maja). *It's not what it looks like...*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24357469>.
- LadyEnna_50. (2021, 22 stycznia). *Smiles Across The Miles*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/28917207?view_full_work=true.
- LadyGlinda. (2020, 22 marca). *Banished*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23259208>.
- larryatendoftheday. (2020, 27 marca). *There Will Always Be This*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23336446>.
- lavenderblue31. (2020, 1 maja). *Quarantined*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23941852?view_full_work=true.
- LilithReisender. (2020, 16 marca). *The Return of Pestilence (Bringing Ruin in her Wake)*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23172622>.
- Lilluv. (2020, 7 października). *I Deserve It*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26880406>.
- linaxtic. (2020, 9 kwietnia). *Essential Workers*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23562385>.
- lipeviez. (2020, 28 kwietnia). *Sharing Spaces*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23897545?view_full_work=true.
- Lisowska-Magdziarz, M. (2018). *Fandom dla początkujących. Część II. Tożsamość i twórczość*. Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- lollard. (2020, 15 lipca). *A Special TV Event*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/25289956>.
- mała kultura współczesna. (2020, 13 lutego). *cfp: trigger warnings*. <https://malakulturawspolczesna.org/2020/02/13/cfp-trigger-warnings/>.
- MariaLujan. (2020, 1 lipca). *Quarantine*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/25007431?view_full_work=true.
- MaybeMayura. (2020, 18 lipca). *Easy Lies the Face that Wears the Mask*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/25360255>.
- me_before_ow. (2021, 9 stycznia). *This is How It Ends*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/28654563?view_full_work=true.
- MellQueenOfHell. (2020, 26 marca). *A tale as old as time*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23328454>.
- mewmew027. (2020, 5 kwietnia). *Good Protect: Reminder of Anti-COVID-19*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23488198?view_full_work=true.
- midotxn. (2020, 19 marca). *deku cookie: a sexy saga*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23208361?view_full_work=true.
- Missy1978. (2020, 8 czerwca). *Passing the Time During a Pandemic*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24611653>.
- MorganeUK. (2020, 22 marca). *Rainbow & music*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23264335>.
- Ms_Ataria. (2020, 2 kwietnia). *Rappin' with Cap: Coronavirus Edition*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23446447?view_full_work=true.
- MsCaptainWinchester (rons_pigwidgeon). (2020, 5 sierpnia). *Masks Not Optional*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/25720315>.
- occasionally_lost. (2020, 25 marca). *As the days pass us by*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23312377?view_full_work=true.

OldDVS. (2020, 21 marca). *It Would Be Like This*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23251612>.

oookay68. (2020, 15 maja). *Avengers in Quarantine*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24193507>.

orphan_account. (2020, 16 marca). *quick stop*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23169832>.

orphan_account. (2020, 29 kwietnia). *When the Cherry Trees Blossom*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23915842>.

orphan_account. (2020, 23 maja). *Not the End*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24330493>.

PadawanRyan. (2020, 27 kwietnia). *Zoom Zoom Zoom (Make My Heart Go Boom Boom)*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23877091>.

Pale Rider (Boothros). (2020, 31 marca). *Silent Shores*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23413639>.

Penguiduck. (2020, 23 marca). *Six Feet Apart*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23274883>.

PeniG. (2020, 5 kwietnia). *Never Enough*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23499253>.

pennilesspoet. (2020, 1 sierpnia). *Yesterday's Songs*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/25658224>.

pennilesspoet. (2020, 28 sierpnia). *Climbing Up The Walls*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26146423>.

PetiteOust. (2021, 10 lutego). *Joker Junior ever after*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/28847448?view_full_work=true.

PorcupineGirl. (2020, 4 czerwca). *Are the social media managers okay?*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24531193>.

queermermaids. (2020, 20 sierpnia). *alone, together*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26007058>.

Raine_Wynd. (2020, 4 maja). *Conversations from a Pandemic*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23996365>.

Redbirdblackdog. (2020, 15 maja). *Strange Times*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24159061>.

rhistyjink. (2020, 25 maja). *Fourantine*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/24378646?view_full_work=true.

RingThroughSpace. (2020, 10 kwietnia). *From a Blue Sky*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23576194?view_full_work=true.

Sarah_the_Something. (2020, 3 kwietnia). *Trapped and Released*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23468548>.

SeptemberSevertana. (2020, 29 czerwca). *love will happen when it wants*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24977011>.

Shigaslutty. (2020, 24 marca). *and they were quarantined!*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23287702?view_full_work=true.

Shiver. (2020, 30 marca). *A Close Distance*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23386471>.

silverandblue. (2020, 17 marca). [pdfic] *Dear Gritizens*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23190327/chapters/55512637>.

Sivan325, SivanShemesh (Sivan325). (2020, 30 marca). *How to Save A Life*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23395993?view_full_work=true.

sleepinnude. (2020, 19 kwietnia). *most of us strangers*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23737576?view_full_work=true.

Sleepless_Malice. (2020, 26 marca). *Subway Rides*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23117179>.

Smelser, N.J. (2004a). Psychological Trauma and Cultural Trauma. W J.C. Alexander i in., *Cultural Trauma and Collective Identity* (pp. 31–59). University of California Press. <https://doi.org/10.1525/9780520936768>.

- Smelser, N.J. (2004b). September 11, 2001, as Cultural Trauma. W J.C. Alexander i in., *Cultural Trauma and Collective Identity* (pp. 264–282). University of California Press. <https://doi.org/10.1525/9780520936768>.
- smokingbomber. (2020, 28 marca). *And They Were In Quarantine! ...Separately D: Archive of Our Own*. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23356060>.
- smollnatsu. (2020, 27 grudnia). *Sleepy Bois Inc Zombie Apocalypse AU*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/28357983?view_full_work=true.
- SnitchesAndTalkers. (2020, 20 kwietnia). *Alone Together*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23756338>.
- snowzone5. (2020, 7 września). *The Girl with October in Her Eyes*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/26345704?view_full_work=true.
- SomeGoodSheith. (2020, 24 lipca). *Piano Man*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/25496176>.
- specialagentwoodfinch. (2020, 27 września). *Maybe That's Just Who I Am*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/26679850?view_full_work=true.
- Spoodlemonkey. (2020, 4 sierpnia). *Desiderium*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/25699987>.
- squeallyeel22. (2020, 14 maja). *Oh My God..They Were Quarantined*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24173965>.
- SrebrnaFH. (2020, 20 marca). *All correct and proper, or, a journal from the times of isolation*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23235133>.
- SrebrnaFH. (2020, 22 czerwca). *Cui prodest?* Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24864973>.
- StarWarsFreak19. (2020, 8 kwietnia). *Coronavirus Journal*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23545219?view_full_work=true.
- sunlightvmin. (2020, 22 kwietnia). *demon gives broke college student a ps4 in exchange for their soul (not clickbait)*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23794807>.
- Sztompka, P. (2004). The Trauma of Social Change: A Case of Postcommunist Societies. W J.C. Alexander i in., *Cultural Trauma and Collective Identity* (pp. 155–195). University of California Press. <https://doi.org/10.1525/9780520936768>
- Sztompka, P. (2020). *Słownik socjologiczny. 1000 pojęć*. Społeczny Instytut Wydawniczy Znak.
- TeddysHoney. (2020, 24 kwietnia). *Respect and Obey*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23827447>.
- TempestRising. (2020, 7 kwietnia). *Keep Going*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23523598?view_full_work=true.
- th3_cavalry. (2020, 16 kwietnia). *Something To Do*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23682964?view_full_work=true.
- The_Unseen_MrStanton. (2021, 15 lutego). *A Burning Passion*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/29332857?view_full_work=true.
- TheBarnacle. (2020, 30 maja). *And They Were Roommates*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/24459058?view_full_work=true.
- thelookyouredoingthelookagain. (2020, 4 maja). *Bedtime Stories*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/24011062?view_full_work=true.
- TheStrangeSeaWolf. (2020, 15 marca). *The Corona Accident*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23161294>.
- thewesterndoor. (2020, 30 sierpnia). *Dutch Courage*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26193532>.
- Toongrri1990. (2020, 5 października). *The Firecracker and the Butterfly*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26844298>.
- Tyberius. (2020, 18 listopada). *Wild*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/27616402>.
- UnapologeticallyMeatwad. (2020, 17 maja). *Mythical Bullshit*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24235396>.

- VictoriaMasson. (2020, 2 maja). *Making the Best out of a Bad Situation*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23961904/chapters/57631066>.
- VillainousShakespeare. (2020, 29 marca). *A Flood of Emotions*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23382622>.
- Volatilevore. (2020, 20 marca). *vibin' during the end of the world*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23226790>.
- Wahnsinn. (2020, 21 grudnia). *Laichzeit*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/28195026>.
- Weber M. (1968). *Economy and Society*. University of California Press.
- wildwestpunk. (2020, 30 października). *The Man Next Door*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/27285190>.
- woodchoc_magnum. (2020, 22 listopada). *when things fall into place*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/27668525?view_full_work=true.
- wooziwinks. (2020, 4 kwietnia). *Because You're My Home*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z https://archiveofourown.org/works/23481460?view_full_work=true.
- Wr1t3rJames4. (2021, 13 stycznia). *Pleasure Rain in the COVID Days*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/28722393>.
- Writers_Muse. (2020, 22 września). *The Distance Between Us*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26604067>.
- yikesola. (2020, 21 kwietnia). *Half a World Away*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/23773078>.
- yikesola. (2020, 19 maja). *#blueblack*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24276298>.
- yikesola. (2020, 7 czerwca). *More Than a Trim*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/24591598>.
- zetaophiuchi (ryuujitsu). (2020, 6 września). *Miss You Like a Home*. Archive of Our Own. Dostęp 10 lutego 2022 z <https://archiveofourown.org/works/26311420>.